

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Forrás:

V. J.

Egy nagy magyar asszony emléke

Nevezet. Újság

Bz.

(Hely)

1942 VIII. 18.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Veres Pálné

Idő

"1942"

EGY NAGY MAGYAR ASSZONY EMLÉKE

Élete és pályája a csodálatos életek és pályafutások közé tartozik, ha pályának nevezhető az a nagy mű, amelyet alkotója a „szeretet művé”-nek nevezett és amelyet meleg asszonyszive és ragyogó magyar szelleme hívott életre. A magyar irodalom, történelem és ma már a tudomány is, nagyszerű női egyéniségek felé tekinthet, de aki hazájának, a magyar köznek, nemzeti haladásnak és egyben nemének olyan heroszi feladatát végezte volna el, lelkének belső sugallatából, mint Veres Pálné — oly korban és oly időkben, amelynek lelkiségétől, kulturális és életszemléletétől még nagyon távolra esett a magyar nők nemzeti művelődésének gondolata — az egészen egyedülálló művelődéstörténetünkben.

Veres Pálné—Beniczky Hermin Nógrád megyében, Láziban született, a Beniczkyek ősi hajlékában 1815 december 13-án s azon a napon meg is keresztelték. Élete gazdag volt eseményekben, mely lelki élményekben és talán azt mondhatnók, hogy kivételesen szép asszonyi és emberi élet volt, ha nagy szomorúságok és mély-séges bánatok is nem árnyékolják volna be igen korán és a későbbi években is, napsugaras lelkének életutjait. Édesapja Beniczky Pál, a beniczei, micsinyei és pribóci Beniczkyek leszármazottja. A csa-

ládnak ismeretesen kitünő férfitagjai voltak. Sok magasrangú katona, költő és diplomata került ki a századok során a Beniczkyekből.

Édesanyja Sturmann Karolina, ózdi és zádorházi Sturmann Márton udvari tanácsosnak a leánya, a század elején egyike volt a legnagyobb műveltségű magyar asszonyoknak, de költőnek is jelentékeny. Korán jutott özvegységre, minden érzésével gyermekeit vette körül, de az 1831-es kolerajárvány áldozata lett. Beniczky Hermin atyját — aki 1816-ban halt meg — alig ismerte. Ily körülmények között került tizenöt éves korában Budáról Tógyörkre, nyolcvan éves svéd származású nagyatyjához, Sturmann Mártonhoz. Sturmann Márton egyik öse nagymar-sallja volt Gusztáv Adolfnak s elődei a harmincéves háború alatt katonai vitéz tetteikért magas kitüntetések és javadalmazást kaptak. Az egyik ág e háborus időben Magyarországra szakadt s Gömör megyében telepedett le.

1839-ben vezette oltárhoz farádi Veres Pál, aki Nógrád megyének volt a főjegyzője, majd alispánja. Nagy tudása és széleskörű tájékozottsága mellett is, az igen szerény férfilelkek közé tartozott, de Veres Pálné nagyműveltségű férje oldalán,

mindinkább fájdalmasan érezte nevelésének hiányosságait. Minden érzésével, gazdag, mely szellemvilágának minden kis rezdülésével a tudás felé vágyik, leküzdhetetlen fájdalommal érzi annak hiányát. Leánya — Szilárda — neveléséről és fejlődéséről előbb kis lapocskákat, később rendszeres naplót vezet s kifejezésre juttatja azt a felfogását, hogy a női tulajdonságok között fontosabbnak tartja „a mely kedélyt és a vallásosságot — a talentumnál”. Minden során és érzésén keresztül ragyog lelkének mely vallásossága és a szinte kibírhatatlan gyötrő szomjusága a tudás felé...

A legcsodálatosabb az, hogy hazánkban egy olyan asszony indította el a nők magasabb szellemi képzését, aki maga sokat szenvedett hiányos ismeretei miatt. 1867-ben lép ki eszméjével a nyilvánosság elé: „A magyar nőnevelésnek egy önálló csarnokot kell emelni!” Magánleveleket intéz az ország hölgyeihez és társadalmi uton is népszerűsíti eszméjét. A főváros és a vidék művelt asszonyait sorra látogatja és megnyerni igyekszik őket, hogy a Budapesten tartandó értekezleten minél nagyobb számban jelenjenek meg. 1867 május 24-én 22 magyar nő első értekezleten találkozott Veres Pálné gondolatának gyakorlati megvalósítása érdekében. Kimondották, hogy egy „nőképző-egylet” alakítását életkérdésnek tekintik s annak első célja lesz odahatni, hogy a nőknek alapos képzésre alkalom nyújtassék és a vagyontalanoknak önfenntartási pályák nyitassanak. Az érdeklődők száma még abban az évben el-

érte a 200-at. 1868 március 23-án tartották meg az alakuló közgyűlést, elnökké egyhangulag Veres Pálnét választották.

Nagy gondolatát, hogy minél szélesebb körben ismertesse, 1868 elején egy röpiratot adott ki „Nézetek a női ügy érdekében” címmel. Ebben a kiadványában jelölte meg, hogy mely pályákat tart alkalmasnak a nők részére, „hol a nő nem jó ellentétbe természetadta hivatásával és a biztos önfenntartás mellett a köznek is hasznos szolgálatot tehet” — írta. Az 1868 november 7-i közgyűlés határozatilag kimondotta, hogy kérvényt intézzenek az országgyűléshez, melyben „egy olyan mintaiskola felállítását fogják kérni a nők számára, mely országszerte irányadóul szolgáljon a női oktatásra”.

1869 október 17-én, kétszobás bérelt helyiségben, Veres Pálné beszédével megnyit hazánkban az első magyar nőnevelő intézet „a nők magasabb szellemi képzését jelölve meg hivatásában” egy felsőbb osztállyal, tizenkét növendékkel és öt tanárral — írja Gyulai Pál — magam is ott voltam a bölcsőjénél. Az első férfi igazgató Gyulai Pál volt, a női Vachott Sándorné. Az intézet csodálatos gyorsan fejlődött. 1881-ben saját épületébe költözik, 1888-ban pedig felépül az egyesület második székháza, hat év múlva nyilvánossági jogot kap s kitünő hire eljut a legmagasabb helyre is. Erzsébet királyné három ízben látogatta meg az intézetet. 1893 március 25-én ünnepelte az egyesület fennállásának negyedszázados jubileumát. Ráth Károly főpolgármester nyújtotta át Veres Pálnének a legmaga-

sabb érdemrendet, a koronás arany-érdemkeresztet, amit abban az időben nő kaphatott. Az Erzsébet-rendet később alapították.

A nagy elnökasszony egyesülete aktív vezetésétől — sok siker, országos hódolat és európai elismerés tetőfokán, de mindinkább gyengülő fizikai erői miatt — 1889-ben vonult vissza és leányához Váchartyánba költözött. Élete utolsó két évében állandóan feküdt, de még ezt az időt sem töltötte tétlenül. Naplót irt ezen idő alatt „szerkesztette“ a *Tapasztalati Lélektan* c. művét, amelyet nagy lélekkutatók munkáiból állított össze és bocsátott közre a saját tapasztalataival együtt. Ez a mű volt életének utolsó igazi, nagy öröme. Még megérhette a megjelenését, még olvashatta *Vadnay* Károly tárcáját, amelyet 1895-ben irt a *Nemzetbe*.

1895 őszén a magyar kultur-köztudatot bejárta a nagy hír, hogy *Wlassics* közoktatásügyi miniszter, Őfelsége jóváhagyásával, meg fogja nyitni az egyetemet a nők előtt. Ezzel az örömhírrrel sietett haza *Veres Pálné* leánya *Budapest*-ről, hová csak pár órára távozott, édesanyja betegágyához. De mire hazaért, *Veres Pálné* nemes, nagy lelke — 1895 szeptember 28-án — az égbe szállt... Már nem érhetette meg nagy álmának, a leánygimnáziumnak a megnyitását, 1896 október 2-án ugyanazon órában, mint amikor frissen hantolt sirjára hullottak a hálás magyar nők ezreinek könnyharmatos virágai... Elmulását a magyar köz, a magyar sajtó legjobbainak mélységes megrendülése és a magyar nők végtelen seregének végtelen gyásza kísérte... A hála és a magyar emlékezés utcát nevezett el nagy nevéről és 1906-ban *Kiss György* művészi ihlete, márványban adott örökéletet finom asszonyi alakjának...